

İmalat PMI endeksi üst üste yedinci ayda da 50'yi aşamadı.

Sanayideki daralma istihdamı da etkiledi

BÜYÜMENİN öncü göstergelerinden **İstanbul Sanayi Odası (İSO)** imalat PMI endeksi üst üste yedinci ayda da eşik değer olan 50'nin altına kalarak daralma sinyali verdi. Takip edilen 10 ana sektör arasında yalnızca gıda ürünleri sektöründe PMI, 50'nin üzerinde değer aldı. En sert daralma ise ekimde, eylüle kıyasla 5.7 puanlık gerileme

kaydedilen ağaç ve kağıt ürünlerinde görüldü. Girdi maliyetleri keskin bir şekilde artmaya devam ederken, ihracattaki yavaşlama ekimde de sürdü. Raporda, "İstihdam ve satın alma faaliyetlerinde de gerileme kaydedildi. Ancak bazı firmalar, personel sayılarındaki düşüşe gönüllü istifaların neden olduğunu bildirdi" denildi. (SÖZCÜ)

DİP SEVİYEDEN DÖNDÜ**İmalat sanayii daralma sinyali veriyor**

■ **İstanbul Sanayi Odası (İSO)** satın alma yöneticileri endeksi (PMI) ekim ayında salgın yılından beri görülen en dip seviyeden döndü.

Bununla birlikte endeks 50 eşik değerinin altında kalarak daralma sinyali vermeye devam etti. **İstanbul Sanayi Odası** Türkiye İmalat PMI, ekimde 45,8'e yükselmekle birlikte eşik değer 50'nin altında kalarak faaliyet şartlarında bozulma sinyali vermeye devam etti. Bir önceki ay endeks 44,3 ile salgın yılından bu yana en düşük seviyeyi işaret etmişti.

İSO Türkiye İmalat PMI'de kısmi iyileşme

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat Satınalma Yöneticileri Endeksi (PMI), ekimde 45,8'e yükseldi. İSO Türkiye İmalat PMI anketinin Ekim 2024 dönemi sonuçları açıklandı. Eşik değer olan 50'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre, eylülde 44,3 olan manşet PMI

ekimde 45,8'e yükselmekle birlikte eşik değer 50'nin altında kalarak faaliyet koşullarında bozulma sinyali vermeye devam etti. Rapora göre imalat sanayii sektörünün geniş bir kesimi açısından zorlu faaliyet koşulları sürdü.

Zayıf talep istihdam ve siparişi vurdu

Ekonomide yavaşlamanın sinyalleri **İSO Türkiye** İmalat Satın Alma Yöneticileri Endeksi'nde de kendini göstermeye devam ediyor. İmalat göstergesi **İSO PMI** ekimde 45,8 olurken, 7 aydır aralıksız daralmaya işaret etti. **Maliyet artışı**larında önemli neden olarak **Türk lirasının değer kaybının** gösterildiği raporda, **"Yeni siparişlerdeki durgunluğun etkisiyle istihdam ve satın alma faaliyetlerinde gerileme kaydedildi"** denildi.

FOTOGRAF: KARAR ARŞİVİ

Türkiye'de **sanayinin** öncü verileri olarak kabul edilen **İstanbul Sanayi Odası (İSO)**, **Türkiye İmalat Satın Alma Yöneticileri Endeksi'nin (PMI)** Ekim 2024 Raporu açıklandı. Eşik değer olan 50,0'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre, eylülde 44,3 olan manşet PMI ekimde 45,8'e yükselmekle birlikte eşik

değer 50,0'nin altında kalarak faaliyet koşullarında bozulma sinyali vermeye 7 aydır devam ediyor. Sektörün performansı nisan ayından bu yana düşüş eğilimi gösterdi. Zorlu piyasa koşullarının sürmesi, talebin zayıf kalmasına ve toplam yeni siparişler ile ihracattaki yavaşlamanın devam etmesine yol açtı. Buna bağlı olarak, imalatçılar üretimi üst üste yedinci ay

azalttı. Ancak tüm bu göstergelerdeki düşüşler eylül ayına kıyasla hafifledi. Yeni siparişlerdeki durgunluğun etkisiyle istihdam ve satın alma faaliyetlerinde de gerileme kaydedildi. Ancak bazı firmalar, personel sayılarındaki düşüşe gönüllü istifaların neden olduğunu bildirdi. Bu arada girdi stoklarında Mayıs 2020'den bu yana en yüksek oranlı azalma ger-

çekleşti. Enflasyonist baskılar, yılın son çeyreğinin başında da hafiflemeye devam etti. Girdi maliyetleri belirgin bir şekilde arttı, ancak söz konusu artış yaklaşık bir buçuk yılın en düşük hızında gerçekleşti. Nihai ürün fiyatları enflasyonunda da düşüş kaydedildi. Türk lirasındaki zayıflık, maliyet artışının önemli bir nedeni olmaya devam etti. Anket katılımcıları,

buğday gibi bazı ham madde fiyatlarında ve nakliye maliyetlerinde de artış bildirdi. Son olarak, tedarikçi performansının eylülde son dokuz ayın ilk iyileşmesini kaydetmesinin ardından, ekimde girdi teslimat süreleri yeniden artış gösterdi. Ancak veriler, teslimat süreçlerindeki uzamanın oldukça ilımlı düzeyde gerçekleştiğine işaret etti. – **EKONOMİ SERVİSİ**

'ZORLU TALEP KOŞULLARI TÜRK İMALAT SEKTÖRÜNÜ BASKILAMAYA DEVAM EDİYOR'

■ **İstanbul Sanayi Odası Türkiye** İmalat PMI anket verileri hakkında değerlendirmede bulunan S&P Global Market Intelligence Ekonomi Direktörü Andrew Harker, "Üretim, yeni siparişler ve istihdam gibi birçok önemli alt göstergedeki zayıflamanın ekim ayında hafiflemesine rağmen, son veriler zorlu talep koşullarının Türk imalat sektörünü baskılamaya devam ettiğini gösterdi. Firmaların, girdi stoklarını yaklaşık son dört buçuk yılın en yüksek oranında azaltması dikkat çekti. Anketin nispeten olumlu bir sonucu ise enflasyonist baskıların azalmaya devam etmesi ve en azından büyümenin önündeki bu özel engelini azaltması oldu" dedi.

GIDA ÜRÜNLERİ HARİÇ TÜM SEKTÖRLERDE ÜRETİM AZALDI

■ **İstanbul Sanayi Odası Türkiye** Sektörel PMI ekim ayı raporuna göre takip edilen 10 sektörden dokuzunda üretim azalırken, bunun tek istisnası gıda ürünleri oldu. Üretimde en sert yavaşlama ise ağaç ve kağıt ürünlerinde kaydedildi. Bu sektördeki daralma, Covid-19 pandemisinin 2020'deki ilk dalgasından bu yana en yüksek oranda gerçekleşti. Benzer şekilde, yeni siparişlerde de artış kaydeden tek sektör gıda ürünleri olurken en sert düşüş ise giyim ve deri ürünlerinde gözlemlendi.

GİRDİ FİYATLARI SON 6 AYIN ZİRVESİNDE

■ Verileri yorumlayan ekonomist İris Cibire, "Ekim enflasyonunda, gıda çok kuvvetli gelebilir. Neden? Toplam imalat **sanayi PMI endeksi** yüzde 3,4 arttı ve yüzde 45,8 olarak gerçekleşti. Fakat, hala yavaşlamaya işaret eden bölgede. Sektörler içinde gıda üretimi hariç tamamı bozulmaya işaret ediyor. Fakat, önemli bir vurgu var! Girdi ve ürün fiyatları ekimde, son 6 ayın zirvesine yükselmiş" ifadelerini kullandı.

İmalat sanayiindeki daralma devam ediyor

ISO Türkiye İmalat PMI ekim ayında, 44,3 seviyesinden 45,8'e yükselmekle birlikte eşik değer olan 50'nin altında kalarak faaliyet koşullarında bozulma sinyali vermeye devam etti. Ekonomik büyümenin öncü göstergesi olan imalat **sanayi** performansında en hızlı ve güvenilir referans kabul edilen **İstanbul Sanayi Odası (ISO Türkiye)** İmalat PMI (Satın Alma Yöneticileri Endeksi) anketinin Ekim 2024 dönemi sonuçları açıklandı. Sektörün performansı nisan ayından bu yana düşüş eğilimi gösterdi. Zorlu piyasa koşullarının sürmesi, talebin zayıf kalmasına ve toplam yeni siparişler ile ihracattaki yavaşlamanın devam etmesine yol açtı. Buna bağlı olarak, imalatçılar üretimi üst üste yedinci ay azalttı. Ancak tüm bu göstergelerdeki düşüşler eylül ayına kıyasla hafifledi. Yeni siparişlerdeki durgunluğun etkisiyle istihdam ve satın alma faaliyetlerinde de gerileme kaydedildi. **(AA)**

İmalat PMI'da daralma sinyali sürüyor

Ekonomik büyümenin öncü göstergesi olan imalat **sanayi** performansında en hızlı ve güvenilir referans kabul edilen **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye** İmalat PMI (Satın Alma Yöneticileri Endeksi) anketinin Ekim 2024 dönemi sonuçları açıklandı. Eşik değer olan 50'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre, eylülde 44,3 olan manşet PMI, ekimde 45,8'e yükselmekle birlikte eşik değeri 50'nin altında kalarak faaliyet koşullarında bozulma sinyali vermeye devam etti. Rapora göre takip edilen 10 sektörden dokuzunda üretim azalırken, bunun tek istisnası gıda ürünleri oldu. Üretimde en sert yavaşlama ise ağaç ve kağıt ürünlerinde

kaydedildi. Bu sektördeki daralma, COVID-19 pandemisinin 2020'deki ilk dalgasından bu yana en yüksek oranda gerçekleşti. Benzer şekilde, yeni siparişlerde de artış kaydeden tek sektör gıda ürünleri olurken en sert düşüş ise giyim ve deri ürünlerinde gözlemlendi. S&P Global Market Intelligence Ekonomi Direktörü Andrew Harker, raporu değerlendirmesinde "Firmaların, girdi stoklarını yaklaşık son dört buçuk yılın en yüksek oranında azaltması dikkat çekti. Anketin nispeten olumlu bir sonucu ise enflasyonist baskıların azalmaya devam etmesi ve en azından büyümenin önündeki bu özel engelin etkisini azaltması oldu" yorumunu yaptı. /02

FAALİYET KOŞULLARINDA BOZULMA SİNYALİ DEVAM ETTİ

ISO Türkiye İmalat PMI ekim ayında 45,8'e yükseldi

İstanbul Sanayi Odası Türkiye İmalat PMI, ekimde 45,8'e yükselmekle birlikte eşik değer 50'nin altında kalarak faaliyet koşullarında bozulma sinyali vermeye devam etti. Sektörün performansı nisan ayından bu yana düşüş eğilimi gösterdi. Zorlu piyasa koşullarının sürmesi, talebin zayıf kalmasına ve toplam yeni siparişler ile ihracattaki yavaşlamanın devam etmesine yol açtı.

Sektörün performansı nisan ayından bu yana düşüş eğilimi gösterdi. Zorlu piyasa koşullarının sürmesi, talebin zayıf kalmasına ve toplam yeni siparişler ile ihracattaki yavaşlamanın devam etmesine yol açtı. Buna bağlı olarak, imalatçılar üretimi üst üste yedinci ay azalttı. Ancak tüm bu göstergelerdeki düşüşler eylül ayına kıyasla hafifledi. Yeni siparişlerdeki durgunluğun etkisiyle istihdam ve satın alma faaliyetlerinde de gerileme kaydedildi. Ancak bazı firmalar, personel sayılarındaki düşüşe gönüllü istifaların neden

olduğunu bildirdi. Bu arada girdi stoklarında Mayıs 2020'den bu yana en yüksek oranlı azalma gerçekleşti.

10 sektörden 9'unun üretimi azaldı

Ekim ayı raporuna göre takip edilen 10 sektörden 9'unda üretim azalırken, bunun tek istisnası gıda ürünleri oldu. Üretimde en sert yavaşlama ise ağaç ve kağıt ürünlerinde kaydedildi. Bu sektördeki daralma, Covid-19 pandemisinin 2020'deki ilk dalgasından bu yana en yüksek oranda gerçekleşti. Benzer şekilde, yeni siparişlerde de artış kaydeden tek sektör gıda ürünleri olurken en sert düşüş ise giyim ve deri ürünlerinde gözlemlendi.

Eylülde üç sektörün artış kaydetmesiyle nispeten olumlu belirtiler gösteren yeni ihracat siparişleri ekim ayında yalnızca gıda ürünlerinde büyüme sergiledi. Elektrikli ve elektronik ürünler ile kara ve deniz taşıtları sektörleri ise ihracatta yeniden yavaşlamaya geçti.

Gıdada üretim toparlandı enflasyon arttı

İmalat PMI'da izlenen 10 sektör içinde gıda üretiminde gözlenen hızlı artış dikkat çekti. Üretim artarken enflasyon da zirveye çıktı. İHBİR Başkanı Kazım Taycı, artışı okulların açılmasına ve soğuk sezona bağladı. İTB Başkanı **Ali Kopuz**, bakliyat dönemine işaret etti.

GIDA PMI DİPTEN DÖNDÜ

Gıda sektörü PMI endeksi Şubat 2024'te 55,7 seviyesine çıkarak sektör faaliyetlerinde hızlanmaya işaret etmişti. Temmuz 2024 itibarıyla 48,9 endeks değerine düşerek faaliyetlerde yavaşlamaya işaret eden gıda sektörü PMI'ı, üç aylık durgunluğun ardından ekimde hızlı bir dönüş yaptı.

Türkiye İmalat PMI, ekimde 45,8'e yükseldi. Eylül ayındaki 44,3 düzeyindeki PMI endeksi pandemi döneminden bu yana en düşük seviye idi. Ekim ayında PMI'da artış gözlenirse de eşik değer 50'nin altında kalarak faaliyet koşullarında bozulma sinyali verdi. PMI verilerinin seyrine bakıldığında sektörün performansı nisan ayından bu yana düşüş eğiliminde. Satın alma yöneticileri ile yapılan anketin çıktıklarına göre zorlu piyasa koşullarının sürmesi, talebin zayıf kalmasına ve toplam yeni siparişler ile ihracattaki yavaşlamanın devam etmesine yol açtı.

Girdi maliyetlerinde artış gözlendi

İstanbul Sanayi Odası Türkiye Sektörel PMI ekim ayı raporuna göre, imalat sanayi sektörünün geniş bir kesimi açısından zorlu faaliyet koşulları sürdü. Olumlu

İmalat genelinde maliyet ve fiyatta enflasyon yavaşlıyor

Öte yandan Türkiye İmalat PMI (Satın Alma Yöneticileri Endeksi) anketinin Ekim 2024 dönemi sonuçlarının detaylarına baktığımızda girdi maliyetleri belirgin bir şekilde arttı ancak söz konusu artış yaklaşık bir buçuk yılın en düşük hızında gerçekleşti. Nihai ürün fiyatları enflasyonunda da düşüş kaydedildi. S&P Global Market Intelligence

gelişmelerin gözlemlendiği tek sektör, üretim, yeni siparişler ve istihdamın yeniden büyümeye geçtiği gıda ürünleri oldu. Türk gıda imalatçılarının üretimi, üç aylık yavaşlamanın ardından ekimde yeniden büyümeye geçti. Takip edilen tüm sektörler arasında yalnızca gıda sanayicileri üretim hacminde artış sağlayabildi. Bu artış yeni siparişlerdeki topar-

Ekonomi Direktörü Andrew Harker, PMI verilerine ilişkin değerlendirmesinde, "Firmaların, girdi stoklarını yaklaşık son dört buçuk yılın en yüksek oranında azaltması dikkat çekti. Anketin nispeten olumlu bir sonucu ise enflasyonist baskıların azalmaya devam etmesi ve en azından büyümenin önündeki bu özel engelin etkisini azaltması oldu" dedi.

lanmayla birlikte gerçekleşirken, istihdam ve satın alma faaliyetlerinde de güçlü iyileşmeler kaydedildi. Sektörün hem girdi maliyetlerinde hem de nihai ürün fiyatlarında enflasyon son altı ayın zirvesine çıktı ve takip edilen on sektör içerisindeki en yüksek düzeylerde kaydedildi. Bununla birlikte izlenen 10 sektörde de girdi maliyetleri genel olarak keskin

bir şekilde artmaya devam etti.

Gıda PMI'ındaki hızlı artışa ilişkin DÜNYA'ya konuşan İstanbul Hububat Bakliyat Yağlı Tohumlar ve Mamulleri İhracatçıları Birliği (İHBİR) Başkanı Kazım Taycı, "Okulların açılması en önemli sebep. Sezon daha doğrusu. Çocukların yazlıklardan, sokaktan çekilip ev rutinine girmesinin de etkisi var. Özellikle atıştırmalık tarafında bunu söyleyebiliriz. Kantinlerin dolmasının yanında, evde olan çocuklar için anne ve babalar çikolata, şeker, bisküvi gibi atıştırmalıkları tutuyorlar. Evde düzenli yemek de başlıyor. Elbette sezon nedeniyle gıda sanayiinde hububat ve bakliyat ürünlerinin üretimi de etkiliyor" dedi. **Türkiye Odaları ve Borsalar Birliği (TOBB)** Yönetim Kurulu Üyesi ve **İstanbul Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Başkanı (İTB)** Başkanı **Ali Kopuz**, bakliyat toplanma zamanı olması nedeniyle üretimin arttığını söyledi. ■

İmalatta zorlu koşullar sürüyor

İSTANBUL Sanayi Odası'nın (İSO) İmalat sanayi satın alma yöneticileri endeksi (PMI) açıklandı. Ekim ayında 45.8'e olarak açıklanan endeks imalat sektöründe daralmanın yavaşlansa da sürdüğüne işaret etti.

Üretim, yeni siparişler, satın alma faaliyetleri ve istihdamdaki daralmanın hızı bir önceki aya kıyasla azaldı. Hem girdi hem de mamul mal fiyatlarında daha hafif artışlar görüldü. PMI verilerini değerlendiren S&P Global Ekonomi Direktörü Andrew Harker, "Üretim, yeni siparişler ve istihdam gibi başlıca değişenlerde daralma hızı ekimde yavaşlamış olsa da son veriler Türkiye'de imalat sektörünün zorlu talep koşulları nedeniyle baskı altında kalmaya devam ettiğini gösterdi" dedi.

4

Spot

TAKVİM

Yurtiçi Veriler

4 Kasım 10:00:
Ekim enflasyonu

5 Kasım 14:30:
Reel kur endeksi

8 Kasım 10:00:
Enflasyon Raporu

Yurtdışı Veriler

5 Kasım: ABD Başkanlık seçimleri

7 Kasım 22:00:
FED faiz kararı

8 Kasım 18:00:
ABD Michigan güven endeksi

5 dakikada 1 hafta

Enflasyon beklentilerinde iyileşme

Ekim'de sektörel enflasyon beklentilerinde iyileşmeye yaşandı. 12 ay sonrasına yönelik enflasyon beklentileri piyasa katılımcıları için 0,1 puan azalarak yüzde 27,4 reel sektör için 1,6 puan azalarak yüzde 49,5 hanehalkı için 4,4 puan azalarak yüzde 67,2 seviyesine geriledi.

Son verilere göre hanehalkı enflasyon beklentileri Nisan 2022'den sonraki en düşük düzeyine indi.

9 Ayda yabancı turist sayısı yüzde 6,7 arttı

Eylül ayında Türkiye'yi ziyaret eden yabancı sayısı yüzde 4,64 artışla 6 milyon 54 bin 431'e, toplam ziyaretçi sayısı ise yüzde 5,69 artarak 6 milyon 871 bin 48'e ulaştı.

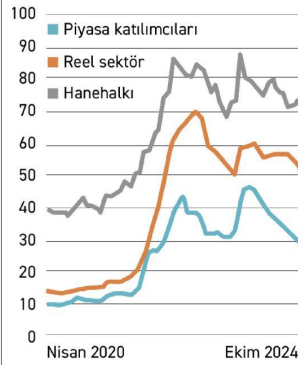
Ocak-Eylül döneminde yabancı ziyaretçi yüzde 6,75 artışla 41 milyon 858 bin, toplam ziyaretçi sayısı yüzde 8,74 artışla 49 milyon 181 bin 228'e çıktı.

Emtia fiyatlarında düşüş beklentisi

Dünya Bankası tarafından açıklanan Emtia Piyasaları Görünüm Raporu'na göre emtia fiyatlarının petrol stoklarında beklenen fazlalığa bağlı olarak 2024'te yüzde 3,4, 2025'te yüzde 5,1 düşeceği, brent petrol fiyatının bu yıl 80 dolar seviyesinde tamamlayacağı, 2025'te 73 dolara gerileyeceği tahmin edildi. Küresel gıda

Enflasyonda kim ne bekliyor?

fiyatlarının ise bu yıl yüzde 8,5, 2025'te yüzde 4 gerilemesi bekleniyor.

ABD ve Euro Bölgesinde büyüme

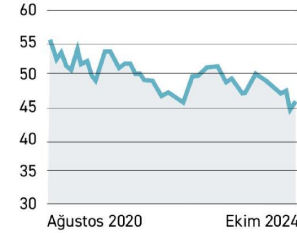
ABD'de açıklanan öncü verilere göre ekonomi üçüncü çeyrekte yıllıklandırılmış bazda %2,8 büyüdü. Euro Bölgesi ise üçüncü çeyrekte çeyreklik bazda %0,4, yıllıklandırılmış bazda yüzde 0,9 büyüme ile beklentilerden iyi bir performans gösterdi. Büyüme son 10 çeyreğin en yüksek hızına ulaştı.

İSO PMI dipten Döndü

Eylül'de 44,3 olan **PMI endeksi**, Ekim'de 45,8'e yükseldi. Endeks 7 aydır 50'nin altında değerler alıyor.

Ekim verisinde 10 sektörün sadece birinde (gıda) sektörel

PMI Türkiye

	PMI Eylül	PMI Ekim
Ana Metal	42,3	44,4
Giyim ve Deri	42,5	42,6
Tekstil	42,6	43,5
Metalik Olmayan Mineral	43	43,3
Makine ve Metal	43,5	43,7
Kimya, Plastik	43,6	47,3
Kara ve Deniz taşıtları	44,2	43,2
Elektrik-Elektronik	45,7	45
Ağaç ve Kağıt	46,5	40,8
Gıda	47,7	52,4

PMI 50'nin üzerine çıkabildi. Bununla birlikte 10 sektörden 7'sinde endeks değerleri Eylül'ün üzerine çıktı. Ağaç ve kağıt ürünleri hem tüm sektörler içinde en düşük değeri aldı, hem de önceki aya göre en sert daralan sektör oldu.

İSO PMI endeksi Eylül'de 2020'den bu yana en düşük değerine inmişti. Ekim'deki kısmi yükseliş bu açıdan önemli. Bu veri aynı zamanda son çeyreğe ait ilk veri.

Sanayide daralma devam ediyor. Kasım ve Aralık aylarında endeksin alacağı değerler **sanayi** sektörünün büyüme performansı açısından önemli olacak.

• **DR. BADERARSLAN**
-EKONOMİ Gazetesi yazarı

Spot Analiz

5

Stopaj artırımını örtülü faiz indirimi anlamına gelmez

Standart TL mevduatta vadelere göre stopaj oranlarında 2.5 puanlık artırıma gidildi. Cumhurbaşkanlığı kararı ile yapılan değişikliklerle 6 ay vadeli mevduatta stopaj oranı yüzde 7,5'ten yüzde 10'a, 1 yıla kadar vadeli mevduatta yüzde 5'ten yüzde 7,5'e, 1 yıldan uzun vadelerde ise yüzde 2,5'ten yüzde 5'e yükseltildi. Düzenlemenin yürürlük süresi 31 Ocak 2025 olarak belirlendi. Bankacılık sektörü kaynakları stopaj artırımının devletin vergi gelirlerinde bir artırım yaratacağını bankanın maliyetini azaltmayacağı için kredi faizlerinde bir değişim yaratmayacağını dile getirdi. Uzmanlar bu değişikliği örtülü faiz indirimi yorumu yapılmasının da yanlış olduğuna dikkat çekti.

Cumhurbaşkanlığı kararı yatırım fonlarındaki stopaj avantajının uzatılmadığını da ortaya koydu. Yatırım fonlarında para piyasası, borçlanma araçları, kıymetli madenler, döviz ve yabancı hariç fon sepeti, döviz hariç katılım fonlarında yüzde 7,5 olan stopaj yüzde 10 olarak uygulanacak. Hisse yoğun fonlarda ise yüzde 0 stopaj uygulaması devam edecek. Kur korumalı mevduat stopaj oranlarında değişiklik yapılmadı, 1 yıldan uzun olan kur korumalı mevduatlarda yüzde 0 olan stopaj oranı yüzde 5'e çıktı. Tüm stopaj değişiklikleri yeni alımlar ve mevduatlarda geçerli olacak.

► TL mevduat ve yatırım fonlarında stopaj oranları artırıldı. 2.5 puanlık artış vergi gelirlerini artırıcı ve normalleşme hedeflenen bir hamle olarak değerlendirilirken bankacılık sektörü kaynakları bu artırımla dövize veya hisseye kayış olacağını da düşünmüyor.

Yani daha önceden yaptığımız mevduat veya aldığımız yatırım fonu varsa onların stopajı eski oranlardan hesaplanacak.

Faizde asıl TCMB'nin hamlesi etkili olur

Bankacılık sektörü kaynaklarının verdiği bilgiye göre mevduat ve fonlarda stopaj artırımının örtülü faiz indirimi olarak yorumlanması doğru değil. Kaynaklar, bu durumun genel ekonomiye etkisinin daha önemli olduğunu belirtti. Merkez Bankası faiz indirimi yaptığında parasal aktarım mekanizmasının etkin çalıştığı bir sistemde, mevduat ve kredi faizleri de aynı ya da ona yakın bir hızla düştüğünü hatırlatan kaynaklar faiz artırımında da tersinin geçerli olduğunu vurguladı.

Kaynaklar, stopaj artırımını sonrasında mevduattan daha çok vergi verileceği anlamına geldiğini dile getirirken eski oranı göre farkın da devlete gittiğini ve bunun banka açısından kredi faizini düşürücü bir etkisi olmadığına dikkat çekti. Bu durumu farkı devlet aldığı ve bankaları etkileyen bir durum olmaması

şeklinde anlatan kaynaklar "Sizin gelirinizin azalması başka, ekonomideki genel faiz seviyesinin düşmesi fazla. Burada örtülü örtüsüz bir şey yok. Kaldı ki diyelim ki vatandaş dövize yöneldi, bankalar mevduat faizini artırmayacak mı?" diye konuştu.

Vergi gelirini artırıcı hamle

Hazine'nin uzun süredir her şekilde destek verdiği TL konusunda artık daha rahat olması ve bir denge oluşması nedeniyle desteklerden bir kısmını çektiğinin düşünülebileceğini söyleyen kaynak faizin de yeterince yüksek olduğunu kaydetti. Stopaj artırımının vergi gelirini artırıcı bir hamle olduğuna işaret eden kaynak uzun süredir TL'nin cazip olması açısından sağlanan desteklerin azaltılıp vergi gelirinin artırılmasının yani aslında bir nevi normalleşme hedeflendiğini vurguladı. Kaynak, stopaj arttı diye dövize ya da hisseye kayış olacağını da düşünmediğine dikkat çekti.

● ŞEBNEM TURHAN

**BU VERİYE
DİKKAT**

%10

► 6 aya kadar vadeli TL mevduatta 3 ay geçerli stopaj oranı

ARAŞTIRMA

Capital500'ün dev şirketlerinden 9'u bir yılda 150 milyar TL ciro rakamını geçti. 3 şirket bu önemli barajı 2 yılda aşarak rekor büyümeye imza attı. Şirketleri devler ligine sokan yeni eşik ise 3 yıl gibi kısa bir sürede 5 milyar TL'den 25 milyar TL'ye yükseldi. 2024 Capital500 listesinde ise cirosunu 2-3 kat artırarak "kuantum zıplama"yla bu eşiği aşan 113 şirket mevcut. Bu şirketlerin odağında ise enflasyon güdümlü bir illüzyon olarak da nitelendirilen bu büyümeyi sürdürmek var.

KÜANTUM ZİPLAMA SÜRER Mİ?

AYÇE TARCAN • atarcan@capital.com.tr

Bundan 20 yıl önce büyük bir şirketin büyümesini sürdürmesi daha zordu. Özellikle dev şirketler için bu durum en büyük meydan okuma olarak görülüyordu. 2000'li yılların başında ABD'nin şu anda piyasa değeri 25 milyar doların üzerinde olan şirketleri bir-iki istisna dışında S&P 500'ün altında performans gösteriyordu. Ancak bu durum 2021 yılından sonra tersine döndü ve son 3 yılda büyük şirketler enflasyonist ortamın da etkisiyle cirolarını ve büyüme performanslarını artırdı.

Amerika'da olduğu gibi Türkiye'de de büyük ve daha küçük şirketler arasındaki makas iyice açıldı. Büyük şirketler daha da büyürken küçüklerin rekabet avantajı her geçen yıl azaldı. Türkiye'nin en büyük 500 özel şirketinin yer aldığı Capital500 araştırmasının son 5 yıllık verileri de bunu gösteriyor. Capital500'ün dev şirketlerinden 9'u bir yılda 150 milyar TL ciro barajını geçti. 3 şirkette bu önemli eşiği 2 yılda aşarak rekor büyüdü.

Geçtiğimiz 5 yıllık dönemde kısa sürede cirolarını 2-3 kat artıran Türkiye'nin dev şirketleri, önümüzdeki dönemde sürdürülebilir ve kalıcı büyümeye odaklanıyor. Bu dönemdeki en önemli zorluklarının başındaysa finansal maliyetlerin artması geliyor. Sermaye artırımına gidenler likiditelerini artırmanın yollarını arıyor. Öncelikli hedefleri arasında sektör ortalamasında büyümek de bulunuyor.

Şirketlerin büyüme hedeflerinde önemli bir gösterge olarak kabul edilen kritik eşiklerde de eskiye göre değişim yaşanıyor. 5 yıl önce pek çok şirket ciroda 5 milyar TL'yi geçmeyi hedeflerken bugün kritik eşik 5 katına çıkarak 25 milyar TL oldu. Peki son 5 yılda kuantum zıplama yaparak ilerleyen şirketler bunu sadece enflasyonist etkiyle mi yarattı? Şirketler için bu konjonktürde yeni eşik olan 25 milyar dolar kalıcı mı? Tüm bunları kuantum zıplama gerçekleştiren şirketlere sorduk. İşte yanıtlar...

EŞİK 5 KATINA ÇIKTI

Şirketler için büyümede milyar TL sınırını aşmak en önemli eşiklerden biri olarak kabul edilirdi. Ancak son şirket cirolarının hızla büyümesiyle kritik eşikte eskiye göre büyük bir değişim yaşanmaya başlandı.

Türkiye'nin en büyük 500 özel şirketinin sıralandığı Capital500'de bundan 16 yıl önce kritik eşik 1 milyar

TL'ydi. Bütün şirketlerin hedeflerini süsleyen kritik eşiği o dönemde aşan 75 şirket vardı. 2019 cirosuna göre hazırlanan Capital500 2020 araştırmasındaysa 5 milyar TL kritik eşik olarak kabul gördü ve bu kritik eşiği 83 şirket aşmayı başardı.

2023 cirosuna göre hazırlanan Capital500 2024 araştırmasındaysa kritik eşik artık 1 milyar dolar oldu. 2023 ortalama dolar kuruyla yaklaşık 25 milyar TL'ye tekabül eden bu tutar, kritik eşiğin 4 yılda TL bazında 5 katına çıktığını gösteriyor. Bu yılki Capital500'deyse 25 milyar TL barajını geçen 113 şirket bulunuyor. 50 milyar TL barajını yakalayan şirket sayısıysa geçen yılki araştırmaya göre 31'den 57'ye yükselmiş durumda. Yine bu yıl en büyük 500 şirket içinde 100 milyar TL barajını geçen 29 şirket bulunuyor.

Şirketlerin büyümesini anlamlandırmada önemli bir gösterge olan ciro eşiğindeki hızlı yükseliş, aslında büyük ölçüde enflasyonist durumdan kaynaklanıyor. Türkiye'nin en büyük 500 **sanayi** şirketinde bu yıl enflasyonist bir büyüme yapısının hakim olduğunu söyleyen **İstanbul Sanayi Odası (İSO)** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, bu durumun nitelikli ve sürdürülebilir olmayacağını ifade ediyor. Bahçivan, "Yüksek enflasyon şirket bilançolarında geçici bir illüzyon yaratıyor. Zaman geçtikçe gerçeklerle yüzleşiyoruz" diye konuşuyor.

2022'de 6 şirket kuantum zıplama yarattı

Şirket	Kuantum zıplama yılı	Ulaştığı ciro (Milyar TL)	Bir önceki yıla göre kuantum yılında cirosunu kaç katladı?
Star Rafineri	2022	187,9	3,3
Opet Petrolcülük	2022	180,0	3,2
Petrol Ofisi	2022	205,8	3,0
THY	2022	311,1	3,0
Shell&Turcas Petrol	2022	160,8	2,9
Ahlatcı Kuyumculuk	2023	413,8	2,8
Ford Otosan	2022	171,8	2,4
Migros	2023	181,6	2,4
Tüpraş	2021	151,0	2,3
Enerjisa	2023	168,6	1,9
Anadolu Efes Biracılık	2023	159,8	1,7

Kaynak: Capital500 araştırmaları

Not: Capital500 araştırmalarından toplanan 2020, 2021, 2022 ve 2023 yıllarına ait cirolar analiz edilmiştir. Buna göre kuantum yılı, cirosunu 1 yılda çift haneden üç haneli rakama taşıyanlar arasında, 2 ve üzeri kat artırırların bunu başardığı yılı ifade eder. Tabloda ise bu şirketlerden 1 yılda cirosunu en fazla katlayanlar büyükten küçüğe göre sıralanmıştır.

ARAŞTIRMA

BÜYÜK ZIPLAMA

2021 ve 2022 dönemi Türkiye'nin en büyük şirketlerinin yer aldığı "devler liginde" müthiş bir toparlanma yılı oldu. Bu dönemde büyük ölçekli şirketler, önemli bir performansa imza attı. Hiç kuşkusuz enflasyondaki yükseliş şirketlerin cirosal büyümelerini de doğrudan etkiledi. Yine 2021 ve 2022 yılları arasında Capital500'deki 9 şirket cirosunu bir yılda 150 milyar TL'nin üzerine çıkarmayı başardı.

Dev ölçekli şirketler arasında ilk kez 150 milyar TL barajını geçen şirketse, yıllardır Capital500'ün lideri olan Tüpraş oldu. Tüpraş ciroda 150 milyar TL barajını ilk kez 2021 yılında geçti ve o dönem şirket için adeta bir milat oldu. Özellikle pandemi sonrasında artan hareketlilikle beraber petrol ürünlerine talebin artması ve artan taleple birlikte iyileşen ürün marjları, Tüpraş'ın finansal performansına olumlu yansıdı.

24 Kasım 2021'de büyük stratejik dönüşüm planını açıklayan Tüpraş CEO'su İbrahim Yelmenoğlu, sürdürülebilir rafinaj, biyoyakıtlar, sıfır karbonlu elektrik ve yeşil hidrojen olmak üzere 4 iş alanına odaklandı. Gelecekte de lider enerji şirketi olmayı hedefleyen Yelmenoğlu, 2050'ye

50 milyar TL barajını
5 yıldan kısa sürede
geçen şirketler

Şirket	Ciroda 50 milyar TL barajını kaç yıldadır geçti?
1 Enerjisa Enerji	1
2 Ahlatçı Kuyumculuk	1
3 Anadolu Efes Biraçılık	1
4 Şişecam	1
5 LC Wakiki	1
6 BiM	2
7 Migros	2
8 Shell&Turcas Petrol	3
9 Arçelik	3
10 THY	3
11 Ereğli Demir Çelik	3
12 Opet Petrolcülük	4
13 Ford Otosan	4

Not: 25 milyar TL ve üzeri ciroya eriştikten sonra 2017-2022 yılları arasındaki 5 yıl içinde 50 milyar TL'lik hacme en hızlı ulaşan şirketler sıralanmıştır.

ERDAL
BAHÇIVANİBRAHİM
YELMENOĞLU

kadar bu dönüşüme 10 milyar dolar yatırım yapmayı planlıyor. Yelmenoğlu, "2050 hedefimiz karbon nötr olmak ve yeni işlerin kârlılıktaki payını yüzde 30'a çıkarmak" diye konuşuyor. Son 3 yılda cirosunu adeta katlayarak büyütmeyi başaran Tüpraş'ın 2022 cirosu 481,7 milyara, 2023 cirosuysa 686,5 milyar TL'ye yükseldi.

Tüpraş'ın ardından aralarında THY, Petrol Ofisi, Star Rafineri, Opet, Ford Otosan'ın

BANU SÜREK

INDEX AŞ GENEL MÜDÜRÜ

"İLK 50'YE GİRMEK
İSTİYORUZ"

SEKTÖRÜ GEÇME HEDEFİ

Kurulduğumuz günden bu yana hedefimiz sektör ortalamasının üzerinde büyümek oldu. Pandemiden sonraki dönemde hedefimize uygun olarak sektör üzerinde büyümeye devam ettik ve dolar bazlı yüzde 16,5 büyüme gerçekleştirdik.

YIL SONU HEDEFİ

Sektörümüzde dolar bazlı küçülme varken bu yılın ilk 6 ayını dolar bazında büyümeyle kapattık. Yıl sonunda da benzer şekilde dolar bazlı olarak tek haneli büyümenin gerçekleşeceğini öngörüyoruz. Capital500 sıralamasında ilk hedefimiz en büyük 50 şirket arasında yer almak.

SATIN ALMA

İşimize katkı sağlayabilecek, bize iş ortaklarımıza ve distribütörümüzü yaptığımız markalara daha çeşitli hizmetler sunma imkanı verecek şirketleri satın alarak büyümek istiyoruz. Bu doğrultuda satış ve kârlılıklarımızı artırabilmek üzere bağlı ortaklık ve duran varlık yatırımları yapıyoruz.

PERFORMANS

Her yıl olduğu gibi bu yıl da cirosal büyüme ve kârlılık gelişiminde sektör ortalamalarının üzerinde bir performans göstermeyi hedefliyoruz. Bu doğrultuda satış ve kârlılıklarımızı artırmak için çok yoğun ve odaklı çalışıyoruz. İş hacmimizi geliştirerek büyümek ana hedefimiz.

bulunduğu devler ligindeki pek çok şirket 150 milyar TL sınırını 2022 yılında geçti.

Geçen yıl 161,3 milyar TL ciro gerçekleştirdiklerini söyleyen Otokoç Otomotiv Şirket Lideri İnan Ekici de bu yıl pazarın daralmasına rağmen güçlü marka pozisyonlamalarıyla şirketinin cirosunu geçen yılkiyle benzer seviyede korumayı öngördüklerini ifade ediyor. Ekici, "Dolar bazlı ciroda yıllık ortalama yüzde 15 seviyesinde artış öngörüyoruz" diyor.

5 YILIN EN HIZLILARI

Capital500'de 25 milyar TL ve üzerinde cirosu olan ve son dönemin en hızlı büyüyenleri arasında Uğuras Kıymetli Maden, Ahlatcı Kuyumculuk, BIM, Migros, Doğu Otomotiv, Hepsiburada, Otokoç, Troy ve Index ilk sırada yer alıyor.

19 yıl önce kurulan ve ilk kez 1 milyar dolar barajını kurduktan 15 yıl sonra aşan Uğuras Kıymetli Maden, geçen yıl 75 milyar TL barajını geçti ve Capital500'de 40'inci sırada yer aldı. Sektörde en güçlü sermaye yapısına sahip şirketlerden biri olduklarını söyleyen Uğuras Kıymetli Madenler Genel Müdürü Elanur Ertemel, bu yıl kayıtlı sermayelerini 400 milyon TL'den 1,2 milyar TL'ye çıkardıklarını belirtiyor. Düşük borçlanma seviyesi ve yüksek işlem limitleriyle sektördeki en likit firmalardan biri olduklarını vurgulayan Ertemel, "Likidite avantajımızı global piyasalardaki etkinliğimizle birleştirerek güçlü büyüme ivmemize devam edeceğiz" diyor.

2018 cirosu 24,8 milyar TL olan Ahlatcı Kuyumculuk da 5 yılda cirosunu 413,8 milyar TL'ye yükselterek 16,5 kattan fazla artırdı. İlk kez geçen yıl 150 milyar TL barajını aşan şirket, bu yıl Capital500'de 6 basamak yükselerek 3'üncü oldu. Şirketin dahil olduğu Ahlatcı Holding ise

İLK 5 PLANI

2003'te THY, sadece 65 uçakla küçük bir havayoluken bugün 458 uçağımızla dünyada 9'uncu sıraya yükseldik. Büyüklüğün sadece filo sayısı değil, arz edilen koltuk kilometre (AKK) veya ücretli yolcu kilometresi (RPK) gibi kriterlerle de ölçülmesi mantıklı. Şu anda uçak sayısında dünya sıralamasında 9'uncu olmamıza rağmen 2033'te oluşacağımız 813 uçak kapasitemizle ilk 5 içinde olmayı hedefliyoruz. Avrupa'da zaten Ryanair ve Easyjet'ten sonra en çok sefer düzenleyen havayolu şirketiyiz. Henüz doğal sınırlarımıza ulaşmadık. Çin ve Hindistan ile ilişkilerimizi

geliştirerek bugünkü büyüklüğümüzün 3 katına çıkarmamız mümkün.

2033 HEDEFLERİ İDDİALİ

2033 yılına dair iddialı hedeflerimiz var: 2023 toplam yolcu sayımız 83,4 milyon, 2033 sonunda bu sayıyı 170 milyon üzerine çıkarmayı hedefliyoruz. 2023 yurt dışı uçuş nokta sayısı 292 oldu. 2033 yılında 345'e çıkarmayı planlıyoruz. 2023'te teknoloji harcamalarının gelirdeki payı yüzde 0,9 olarak gerçekleşti. 2033'te bu pay 1,5'e çıkacak. THY'nin yolcu pazar payı 2023'te yüzde 2,4'e çıkarak dünya genelinde 6'nci, Avrupa'da da 1'inci sıraya yükseldi.

Holdinglerin milyar dolarlık şirketleri		Milyar dolarlık kaç şirketi var?
Holding/ Grup	Şirketler	
Koç Holding	Tüpraş, Ford Otosan, Opet Petrolcülük, Arçelik, Tofaş Oto Fabrika, Otokoç, Aygaz, Türk Traktör	8
Anadolu Grubu	Migros, Anadolu Efes Biraçılık, Coca Cola İçecek	3
Sabancı Holding	Enerjisa Enerji, Teknosa, Carrefoursa	3
Borusan Holding	Borusan Birleşik Boru, Borusan Oto, Borusan Çelik	3

Not: 2023 sonu cirolarına göre 3 ve üzeri milyar dolarlık şirketi olan holdingler sıralanmıştır.

kıymetli madenlerden finansa, enerjiden sağlığa, teknolojiden savunma sanayi ve gayrimenkul kadar 10 farklı sektörde 58 şirketle faaliyet gösteriyor. 5 binden fazla çalışanı istihdam eden holdingin 2023 yılı sonu cirosu 1,8 trilyon TL. 6 milyar dolar ihracat yaptıklarını söyleyen Ahlatcı Holding Yönetim Kurulu Başkanı Ahmet Ahlatcı, 3 yıl önce Enerya Enerji'yi, geçen yıl Adabank'ı satın aldı. Bankanın adını Dünya Katılım Bankası olarak değiştiren Ahlatcı, geçen yıl Enerya Enerji'yi halka açtı ve bir taraftan holdingde kurumsallaşma çalışmalarına hız verdi. Sürdürülebilir büyümeyi hedefleyen Ahlatcı, İGA İstanbul Havalimanı'nın CEO'lüğünü yapan Kadri Samsunlu'yu bu yıl holdingde CEO olarak transfer etti.

ARAŞTIRMA

ÖZGÜR TORT

MİGROS GRUBU İCRA BAŞKANI

“HEDEFLERİMİZİ
REVİZE ETTİK”

ÖZGÜN MODEL

Güçlü ve sürdürülebilir büyüme için özgün bir model geliştirdik. Genişleyen ekosistemimiz sürdürülebilir büyüme stratejimize katkı sağlıyor. 70 bin çalışmamız, 23 bin 500 iş ortağımız ve milyonlarca müşterimizle dev bir ekosistemiz.

PAZAR PAYI KAZANDI

2 yılda 16 binden fazla indirim ve kampanya düzenledik. Türkiye’deki hanelerin yüzde 100’üne ulaşıyoruz. Müşterilerimize değer sunma konusundaki kararlılığımız müşteri sayımızdaki artış ve pazar payı kazanmamızda en önemli etken.

ONLINE BÜYÜDÜ

Tütün ve alkol ürünleri hariç online satışlarımızın toplam satışlarımız içindeki payı 5’te 1’e yükseldi. Bu yıl 185 yeni mağaza açarak haziran sonu itibarıyla mağaza sayımızı 3 bin 490’a çıkardık. Büyüme ve yatırım hedeflerimizi revize ettik. 2024 yılı için yeni mağaza açılış hedefimizi 250’den 350’ye çıkardık.

YENİ YATIRIM

Türkiye genelindeki dağıtım ve paketleme merkezlerimizi 2026’ya kadar 100’ün üzerine çıkararak büyümemizi sürdüreceğiz. 2024 yılında yapacağımız yatırım harcamalarımızı yaklaşık 8 milyar TL olarak güncelledik.

NASIL BAŞARDILAR?

Son dönemde büyük bir sıçrama yapan pek çok şirket pazarı küçülmesine karşın çift haneli büyümesini sürdürdü. Son dönemde hızlı bir büyüme grafiği yakalayan Migros da geçen yıl cirosunu 2022’ye göre yaklaşık 2,5 kat artırarak 181,6 milyar TL seviyesine yükseltti. Güçlü büyümelerini sürdürdüklerini söyleyen Migros CEO’su Özgür Tort, bu yılın ilk yarısında satış gelirlerini yüzde 11 artışla 121,1 milyar TL’nin üzerine çıkardıklarını belirtiyor. Tort, “Fiziki mağazalarda ve online kanallarda artan müşteri trafiğimiz, yeni mağaza açılışları, rekabetçi fiyatlandırma stratejilerimiz ve güçlü satışlarımız büyümemizin ana unsurları oldu” diye konuşuyor.

İlk defa 1 milyar dolar barajını 2014 yılında, 25 milyar TL eşliğini ise 2 yıl önce geçtiklerini söyleyen İndeks Genel Müdürü Banu Sürek büyümelerinde dünya genelinde bilişim teknolojileri sektörü ürünlerinin tüketici tarafından istekten öte ihtiyaç olarak konumlanmasının etkili olduğunu belirtiyor. Ekonomik konjonktür ne olursa olsun, ürünlerine olan bireysel ve kurumsal son kullanıcı talebinin devam ettiğini söyleyen Sürek, buna karşın bu yıl hem finansal hem operasyonel maliyetlerin yönetilmesi konusunda zorluklar olduğunu ifade ediyor. Finansman

maliyetlerinin yükselmesinin tüm sektörlerde olduğu gibi kendilerinde de finansman maliyetlerinin kontrolünü zorlaştırdığını söyleyen CEO, “Enflasyonist ortamın operasyonel maliyetler üzerindeki negatif etkisinin tüm reel sektörde hissedildiği bir senedeyiz” diyor.

Bu yıl hem otomotiv pazar büyüklüğü hem 2’nci el araç değerlemelerinin beklentilerinin altında seyretmesi nedeniyle kontrollü bir strateji izlediklerini belirten Otokoç Otomotiv Şirket

Lideri İnan Ekici, bu yıl ajandasında verimlilik ve maliyet yönetiminin kritik noktada yer aldığını ifade ediyor. Ekici, “Bu zorlukları aşmak için dijitalleşmeye, inovasyona,

150 milyar TL
eşliğinin en hızlıları

Şirket	Groda 150 milyar TL eşliğini kaç yılı aştı?
1 Star Rafineri	1
2 Shell&Turcas Petrol	1
3 Opet Petrolcülük	1
4 Ford Otosan	1
5 Petrol Ofisi	1
6 Enerjisa Enerji	1
7 Ahlatcı Kuyumculuk	1
8 Anadolu Efes Biracılık	1
9 Migros	1
10 BİM	2
11 Arçelik	2
12 Şişecam	2
13 THY	4
14 Tüpraş	4

Kaynak: Capital500 araştırmaları
Not: 50 milyar TL ve üzeri ciroya erişikten sonra 5 yıl içinde 150 milyar TL ciroya ulaşan şirketler sıralanmıştır.

İNAN EKİCİ

ARAŞTIRMA

Kritik eşikteki büyük değişim		Kritik eşiği aşan kaç şirket var?
Yıl	Kritik eşik	
2008	1 milyar TL	75
2018	5 milyar TL	71
2019	10 milyar TL	44
2023	25 milyar TL	119

SERHAN
TURFANCENK
ALPER

süreçlere, sistemlere ve rekabetçi ortamda tercih edilen şirket konumumuzu korumak için müşteriye odaklanıyoruz” diyor.

Bu yıl ilk kez 25 milyar TL eşiğini aşan ve bir önceki seneye göre Capital500 araştırmasında 116’ncılıktan 103’üncü sıraya yükselen Koçer’in CEO’su Serhan Turfan da Türkiye’de tedarik zinciriyle kurumsal satın alma sektörlerinin yerleşmesinde öncülük ederek örnek bir model

oluşturduklarını ifade ediyor. Bir kategoriyle başlayıp yıllar sonra 130’dan fazla kategoride dolaylı satın alma uzmanlığı sunan bir yapıya dönüştükleri söyleyen Turfan, “Genişleyen yapımız ülkemizin en büyükleri arasında yer almamızı sağladı” diyor.

UNICORN ZENGİNİ HOLDİNGLER

Milyar dolarlık bir veya birden fazla şirkete sahip olmak holdingler için önemli bir güç göstergesi olarak kabul ediliyor. Birden fazla milyar dolar ölçeğinde şirketi olan holdinglerin sayısı oldukça az. Bu konuda en zengin holdinglerin başındaysa Koç Holding yer alıyor. Ciro su milyar doları aşan toplam 8 şirketi bulunan Koç Holding’in hedefi, diğer şirketlerini de hızla bu seviyeye getirmek. Son 5 yılda gerçekleştirdikleri kombine yatırımların 12,3 milyar dolara ulaştığını söyleyen Koç Holding CEO’su Levent Çakıroğlu, “Küresel büyüme vizyonumuz doğrultusunda topluluğumuzu önümüzdeki yüzyılın rekabetine hazırlayacak ve uluslararası rekabet gücümüzü artıracak stratejik hamlelerde bulunuyor, coğrafi olarak faaliyet gösterdiğimiz ülkeleri genişletiyoruz” diyor. Bilanço, nakit akışı ve likiditelerini disiplinle yönettiklerini söyleyen Çakıroğlu, yatırımlarına ülkenin geleceğine duydukları güvenle devam ettiklerini ifade ediyor.

Koç Holding’in milyar doların üzerinde 8 şirketi varken Sabancı Holding, Anadolu Grubu ve Borusan Holding’in 3’er adet milyar dolarlık şirketi bulunuyor. Güçlü nakit akışı ve sağlam banka dışı özkaynak kârlılıklarıyla bir yandan holding nakit pozisyonunu yıllık bazda tarihin en yüksek seviyesine çıkardıklarını söyleyen Sabancı Holding CEO’su Cenk Alper, bu durumun yeni büyük yatırımlar için iştahlarını artırdığını ifade ediyor. Dijital alanlara odaklandıklarını da söyleyen Alper, “Siber güvenlik ve dijital pazarlama yetkinliklerimizi güçlendirirken, bir yandan da yapay zekâ ve bulut teknolojileri gibi yeni büyüme platformlarına odaklanacağız” diyor. **C**

“VERİMLİLİKTE
BİRİNCİLİĞİ
HEDEFLİYORUZ”

ELANUR ERTEMLİ

UĞURAS KIYMETLİ
MADENLER GM

1 MİLYAR DOLAR EŞİĞİ

14 yıldır istikrarlı büyümeye devam ediyoruz. Ciromuzda 1 milyar dolar eşiğini 2020 yılında aştık. 2021 yılında yeniden yapılanma ve global büyüme stratejimiz çerçevesinde uluslararası standartlarda dizayn edilen Ataköy yönetim ofisinin oluşturulması ve bu standartlara uygun kalitede yönetici kadromuzun genişlemesiyle büyüme ivmemiz arttı. 50 milyar TL sınırını 2022 mali döneminde aşmayı başardık.

“BÜYÜMEYE DEVAM”

Şirketimiz global arenada etkinliğini artırarak büyümesine devam edecek. Yüksek kârlılık ve

Türkiye’nin en verimli şirket sıralamasında ilk 5’te yer almamızı sağlayan yüksek stok devinim hızımızla hedefimiz Türkiye’nin en verimli şirket sıralamasında birinci sırada yer almak. Bu süreçte ciromuz hızla yükselmeye devam edecek ve güçlenen global tedarik ağı ve global finans piyasalarının en önde gelen likidite sağlayıcılarıyla artan iş hacmimiz kârlılığımızda da hızlı yükseliş olarak yansıtacak.

Prof. Dr. Y. Koray DUMAN

Akdeniz Üniversitesi
İ.İ.B.F. / İktisat Bölümü Öğretim Üyesi

TÜRKİYE EKONOMİSİ VE STAGFLASYON DEĞERLENDİRMESİ

1. STAGFLASYON

Stagflasyon, ekonomik literatürde en karmaşık ve zararlı ekonomik makro büyümlerden biri olarak kabul edilir. Terim, durgunluk anlamına gelen "durgunluk" ile enflasyon anlamına gelen "enflasyon" kelimelerinin birleşiminden oluşur. Yani stagflasyon ortamı, bir ekonominin hem yüksek enflasyon oranlarına sahip olduğu hem de ekonomik büyümenin durma noktasına geldiği anlamına gelir. Geleneksel ekonomik teoriler, enflasyon ve durgunluğun aynı anda var olmasını sağlamakta zorluk çeker. Çünkü genellikle enflasyonun talep artışıyla bağlantılı olduğu, durgunluğun ise talebin değişmesiyle olduğu düşünülür. Stagflasyon, ekonomik büyümenin durakladığı veya gerilediği ancak enflasyonun yükselmeye devam ettiği nadir ve karmaşık bir ekonomik fenomendir. Bu durum, klasik ekonomik teorilere meydan okuyor. Çünkü genellikle enflasyon ve durgunluğun aynı anda var olamayacağı düşünülür. Keynesyen ekonomi yaklaşımına göre, yüksek enflasyon artan talebin bir sonucu iken, durgunluk (resesyon) ise talebin esnekliğine bağlı. Ancak stagflasyon bu basitliği bozar. Hem enflasyon hem de durgunluk aynı anda ekonomik hayatı etkiler. Stagflasyonun bilinen örneklerinden biri de 1970'lerde yaşanan küresel petrol krizi. Petrol fiyatlarındaki dramatik artış, üretim maliyetlerini yükseltti. Bu durum fiyatların artmasına ve üretimin başlamasına yol açtı. O dönemde Batı ülkelerinde yüksek oranların ve enflasyonun aynı anda görülmesi, stagflasyonun ekonomik tartışmalarda yer bulmasına neden oldu.

2. TÜRKİYE'DE EKONOMİK GÖSTERGELER VE STAGFLASYON

2.1. Enflasyon

Türkiye ekonomisi uzun süredir yüksek enflasyon baskısıyla mücadele ediyor. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) sistemine göre, 2023 yılında Türkiye'de yıllık enflasyon oranı yüzde 60'ı aştı. Enerji maliyetlerindeki artış, kur şokları, döviz rezervlerinin eksikliği ve gıda fiyatlarındaki oynaklık devam ediyor. Özellikle enerji ithalatına bağımlı bir ülke olan Türkiye'de enerji fiyatlarının yükselmesi, doğrudan maliyet enflasyonuna yol açıyor. Bu da genel fiyatın artmasına neden oluyor. Yüksek enflasyon, satın alma gücünün azalmasıyla birlikte ekonomik aktivitenin zayıflamasına neden olur. Hane halkının gelirlerinde yaşanan düşüş tüke-

tim harcamalarını kısarken, üretkenliğin artan çeşitliliğiyle karşı karşıya kalmasına ve üretimin yükselişine yol açabilir. Bu dinamikler, enflasyon ve ekonomik durgunluk arasında bir kısır döngüye yol açar ve stagflasyon riskini doğurur.

2.2. Büyüme

Türkiye, 2000'li yıllardan itibaren önemli bir ekonomik büyüme süreci yaşasa da son yıllarda büyümede belirgin yavaşlama olduğu görülüyor. Özellikle 2018'deki döviz krizi sonrasında, büyüme oranları istikrarsız hale geldi ve dönem dönem negatif büyüme süreçleriyle karşılaştı. 2020'de COVID-19 pandemisiyle daha da derinleşen bu sorun, 2023 yılında küresel tedarik zinciri problemleri ve enerji fiyatlarındaki artışla yeniden gündeme geldi. Büyüme hızındaki bu düşüş aynı zamanda düşüşlerin yükselmesine ve hane halkı gelirlerinin istikrarsızlığına yol açtı. Türkiye'de 2023 yılı işsizlik oranı yüzde 10'un üzerine çıktı. Genç işsizlik oranları özellikle yüksek.

2.3. Döviz Kuru ve Dış Borç

Türkiye ekonomisinin en kırılgan noktalarından biri, dış borçlar ve döviz kuru istikrarsızlığı. Türkiye'nin dış borçları, büyük oranla dövizden oluşuyor. Döviz kurundaki ani yükselişler, borçların artmasına neden oluyor. 2018 yılında yaşanan döviz krizi, bu kırılganlığın net şekilde ortaya çıktığını gösteriyor. Türk lirasının değer kaybıyla ithalatın pahalı hale gelmesi, enflasyonun yükselmesine neden oluyor. 2023 yılında Türk lirası değer kaybetmeye devam etti. Bu, enflasyonu daha da körükledi. Dış borçların sürdürülemeyecek hale gelmesi, Türkiye'nin dış ticaret açığını finanse ederek saklanması ve uluslararası piyasalardaki risk priminin artmasına neden oluyor. Ancak faiz oranlarının yükselmesi ve borçlanma maliyetlerinin artması, ekonomik büyümeyi daha da yavaşlatabilir. Bu yöntemle, döviz kuru basım ve dış borç sorunu Türkiye'de stagflasyon riskini artırabilir.

3. TÜRKİYE'NİN STAGFLASYONA KARŞI KOYMA STRATEJİLERİ

3.1. Para Politikası

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), enflasyonla mücadelede para politikası araçlarını etkin şekilde kullanmak zorunda kaldı. Ancak son yıllarda Türkiye'de uygulanan para politikası tartışmalara yol açtı.

Özellikle politika faizinin düşük tutulması, enflasyon oranlarının kontrol edilmesi amacıyla zorlanılmasına neden oldu. Türkiye'de enflasyonist baskıları azaltmak için TCMB, daha sıkı bir para politikası uygulaması yapabilir. Ancak bu durumda, yüksek faiz oranları ekonomik büyümeyi daha da yavaşlatma riski taşıyor. Dolayısıyla para politikasının hem enflasyon hem de büyüme arasında hassas dengeyi gözetmesi gerekiyor.

3.2. Yapısal Reformlar

Stagflasyon sadece kısa vadeli para politikasıyla çözülmez. Türkiye'nin uzun vadeli yapısal reformlara yönelmesi gerekiyor. Bu reformlar arasında vergi reformları, piyasadaki reformlar ve enerji sektöründeki artış azaltacak stratejiler yer alabilir. Özellikle enerji ekonomisini artıracak ve enerji kaynaklarına daha fazla yatırım yapacaklar, enerji fiyatlarındaki oyun politikasının azaltılması üzerindeki baskıyı hafifletebilir. Yapısal reformlar aynı zamanda ekonomik büyümeyi de destekleyebilir. Türkiye'nin genç ve dinamik hayati, piyasadaki gelişmeleri artıracak eğitim ve istihdam uygulamalarıyla daha verimli hale getirilebilir. Ayrıca, özel sektöre yönelik teşvikler ve gelişmiş yatırımların varlığı, uzun vadeli ekonomik büyümeyi canlandırabilir.

3.3. Dış Ekonomik İlişkiler ve Döviz Politikaları

Döviz kuru istikrarı, Türkiye'nin stagflasyondan çıkışında önemli rol oynayabilir. Bu bağlamda, Türkiye'nin dış ticaretinin çeşitlendirilmesi ve döviz kazandırıcı faaliyetlere odaklanması önemli. Özellikle ihracat ve ithalat açığının azalması, döviz açığını dengeleyebilir ve liranın değer kaybını önleyebilir. Ayrıca, Türkiye'nin bölgesel ticaret anlaşmalarına daha fazla katılım göstermesi, dış ticaretin olumlu yönlere olmasını mümkün kılabilir. Döviz kurundaki oynaklık özellikle enerji ve sanayi sektörlerinde kullanılan ara malların ithalat maliyetini artırıyor. Bu da maliyet harcaması yaratıyor. Türkiye'nin döviz rezervlerinin limitli olması ve Merkez Bankası'nın kur para birimlerine karşı sınırlı müdahale yapması, uzun süreli ekonomik istikrarsızlığı sağlıyor. 2023 yılında Türk lirasının dövize karşı değer kaybına devam etmesi, Türkiye'nin stagflasyonla karşı karşıya kalma riskini ciddi şekilde artırıyor.

4. SONUÇ

Türkiye ekonomisi, son yıllarda yüksek enflasyon, düşük büyüme ve artan faiz oranlarıyla birlikte stagflasyon riskiyle karşı karşıya kalıyor. Enflasyonun yüksek değerlerde seyretmesi, ekonomik büyümenin yavaşlaması ve döviz kuru istikrarsızlığı, bu riskin artmasının nedeni olan değişkenler. Ancak stagflasyon tehlikesini takip etmek mümkün. Bunun için para politikalarının etkin şekilde ayakta kalması, kalıcı reformların hayata geçmesi ve dış ekonominin gelişmesi gerekiyor. Türkiye, resmi kayıtlara göre henüz tam anlamıyla stagflasyona girmedi. Ancak ekonomik göstergeler, stagflasyonun olma ihtimalinin arttığını ortaya koyuyor. Özellikle büyüme ivmesinin zayıflaması, enflasyonun yüksek izlenmesi ve para politikalarının sınırlı kalması riskin güçlendirilmesi unsurları arasında yer alıyor.

Son iki yılda Türkiye, dünyanın en yüksek enflasyon oranlarına sahip ülke. Temmuz 2024'te yıllık enflasyon oranı yüzde 61,78'e ulaştı. Bu oran ile Türkiye, AB ülkeleri arasında en yüksek, G-20 ülkelerinde Arjantin'den sonra ikinci sırada yer aldı. Döviz kurlarında ciddi yükseliş görüldü. Son üç yıllık dolar kuru yüzde 286, euro kuru ise yüzde 275 oranında arttı. Bununla birlikte, büyümenin bozulmasında zayıflamaların olduğu

görülmüyor. 2023'te yüzde 4,5 büyüyen Türkiye ekonomisi, 2024'ün ilk yarısında yüzde 5,7 büyüme kaydetti. Ancak sanayi üretimi, dış ticaret ve PMI gibi göstergelerdeki düşüşler, büyümenin yavaşladığını gösteriyor. BETAM'ın tahminlerine göre, Türkiye ekonomisi 2024'ün ikinci çeyreğinde yüzde 0,6 oranında küçülebilir. Bu da stagflasyon riskinin daha belirgin hale geldiğinin bir göstergesi. Sanayideki düşüş, ticaret satış hacmindeki gerileme, otomobil satışlarındaki düşüş ve cari açığındaki düşüş, talepte düşüş olması ekonominin durgunluğa girdiğini gösteriyor. İşsizliğin artması da ekonominin zayıfladığını destekliyor. Konut satışları ise canlılığını koruyor. Faiz artırımını yapılmıyorsa, ekonomi daha da kötüleşebilir ve stagflasyondan çıkış zorlaşabilir. Faiz artırımını kısa vadeli doğru bir hamle olsa da uzun vadeli çözümler için dayanıklılık reformları gerektiriyor. Eğer reformlar yapılmıyorsa, Türkiye stagflasyondan sonra çöküşe, yani ekonomik küçülmeye birlikte yüksek enflasyona erişebilir. Türkiye'nin gelecekte stagflasyondan kaçınabilmesi, bu durumun devam edebileceği bütüncül bir ekonomik stratejinin geliştirilmesine bağlı. Bu stratejinin enflasyonu kontrol yoluyla ekonomik büyümeyi teşvik etmeye devam etmesi için politikalar yer almalı. Yapısal reformlar, enerji tüketimini azaltacak yatırımlar ve döviz kurunun istikrarını sağlayacak dış ticaret politikaları, bu sürecin kilit unsurları olarak öne çıkıyor.

Ekim 2024 itibarıyla Türkiye ekonomisi, önemli verilerle şekillenmeye devam ediyor:

İşsizlik Oranı: Mevsim etkisinden arındırılmış işsizlik oranı Temmuz'da yüzde 8,8 seviyesine gerileyerek 0,4 puan düştü. İş gücü oranı ise yüzde 26,5'e indi. Sanayi üretim endeksi Temmuz'da yıllık yüzde 3,9 daraldı. Bu da sektördeki zorlukların arttığını gösteriyor.

İmalat Sektörü: ISO Türkiye İmalat PMI Eylül ayında yüzde 44,3'e gerileyerek, imalat sektöründeki olumsuz koşulların belirginleştiğine işaret ediyor.

Cari İşlemler Dengesi: Temmuz ayında cari işlemler dengesi 566 milyon dolar fazla verirken, 12 aylık kümülatif cari açık 19,1 milyar dolara düştü.

Bütçe Açığı: Merkezi yönetim bütçe açığı Ağustos'ta 129,6 milyar TL, Ocak-Ağustos döneminde ise toplam 973,6 milyar TL olarak gerçekleşti.

Enflasyon: Eylül'de TÜFE, aylık yüzde 2,97 ile piyasa beklentilerinin üzerinde artarken, yıllık enflasyon yüzde 49,38'e geriledi. Yurt içi ÜFE ise aylık yüzde 1,37, yıllık yüzde 33,09'luk artış kaydetti.

Politika Faizi: TCMB, 19 Eylül'de politika faiz oranını yüzde 50 seviyesinde sabit tuttu.

Piyasa Performansı: BIST-100 endeksi Eylül ayında yüzde 1,7 düşerken, USD/TL'de yüzde 0,3'lük sınırlı bir artış görüldü.

Kredi Notu: Fitch, Türkiye'nin kredi notunu bir kademe artırarak "BB-" seviyesine yükseltti ve görünümünü "pozitif"ten "durağan"a çevirdi.

Bu veriler, Türkiye ekonomisinin Ekim 2024 itibarıyla karşı karşıya olduğu zorlukları ve fırsatları gösteriyor. Ekonomik durumu daha ayrıntılı incelemek için ilgili kaynaklara göz atabilirsiniz.

Türkiye'de bakır kullanımının 2030 yılında 20 bin tona ulaşması öngörülüyor

■ ISO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, "Türkiye'de bakır kullanımının 2030 yılında yaklaşık 20 bin tona ulaşması beklenmektedir. Bu rakamlar bile bakırın yakın gelecekte **sanayimiz** için önemini ortaya koymak için yeterlidir." dedi.

■ ISO, yeşil üretime ve dijital dönüşüme uyum halinde katma değeri yüksek ürün geliştirerek bakır üretiminde ihracatı artırmak ana hedefiyle Ulusal Bakır Zirvesi'ni, İTÜ Süleyman Demirel Kültür Merkezi'nde düzenledi.

■ Ekinlikte konuşan Bahçivan, küresel rekabetin her geçen gün daha zorlu hale geldiğini belirterek, **sanayi** sektörünün, sürdürülebilir ekonomik büyümenin ve toplumsal kalkınmanın temel unsuru olarak öne çıktığını söyledi.

■ **Sanayi** ve üretimin temel girdilerinden birinin ham madde olduğunu, **sanayide** metal ham madde denilince akla ilk gelen ürünler arasında bugünkü etkinliğin konusunu oluşturan bakır ve bakır alaşımlarının yer aldığı anlatan Bahçivan, insanlığın kullandığı ilk metallere biri ve ilk alaşımların komponenti olmasının bakırın kadim bir malzeme haline geldiğini, birçok sektör açısından kritik ham madde olarak da stratejik önem taşıdığını aktardı.

■ Bahçivan, küresel ticaretin dinamiklerini değiştiren yeşil ve dijital dönüşüm açısından bakıldığında bakır sektörünün bu alanda riskleri kadar avantajlarının da olduğunu gördüklerini vurguladı.

■ Bakırın, yapısı gereği performans kaybı olmadan tekrar tekrar geri dönüştürülüp kullanılabilen birkaç ham maddeden biri olduğunu, yenilenebilir enerjideki yoğun kullanımı ve yeşil dönüşüm açısından avantaj sunduğunu ifade eden Bahçivan, bununla birlikte sektörün su kullanımı, atık üretimi ve sera gazı emisyonları gibi çevresel risklerle karşı karşıya bulunduğuna dikkati çekti.

İSO TÜRKİYE İMALAT PMI EYLÜL'DE 44,3 OLDU

Ağustos ayında 47,8 olan manşet **İstanbul Sanayi Odası (İSO)** PMI, Eylül ayında 44,3'e geriledi. Söz konusu yavaşlama Mayıs 2020'den bu yana en belirgin düzeyde gerçekleşti ve faaliyet koşullarındaki bozulma eğilimi altıncı aya ulaştı. Yeni siparişlerin zayıf seyrine bağlı olarak üretim de üst üste altıncı kez, aylık bazda yavaşlama kaydetti. Üretimdeki daralma aynı zamanda Mayıs 2020'den bu yana en yüksek oranda gerçekleşti. Liradaki zayıflık ve ham madde fiyatlarındaki yükseliş, Eylül ayında girdi maliyetlerinin daha da artmasına yol açtı. Takip edilen on sektörün tamamında üst üste üçüncü ay yeni siparişler yavaşladı. En belirgin ivme kaybı giyim ve deri ürünlerinde görülürken, en hafif yavaşlama gıda ürünlerinde gerçekleşti.

ISO PMI ekimde 45.8'e yükseldi

S&P Global Market Intelligence Ekonomi Direktörü Andrew Harker, "Anketin nispeten olumlu bir sonucu ise enflasyonist baskıların azalmaya devam etmesi ve en azından büyümenin önündeki bu özel engelin etkisini azaltması oldu" dedi.

EKONOMİ SERVİSİ

Istanbul Sanayi Odası (ISO) Türkiye İmalat Satınalma Yöneticileri Endeksi (PMI), ekimde 45,8'e yükseldi.

ISO Türkiye İmalat PMI anketinin Ekim 2024 dönemi sonuçları açıklandı.

Eşik değer olan 50'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre, eylülde 44,3 olan manşet PMI ekimde 45,8'e yükselmekle birlikte eşik değer 50'nin altında kalarak faaliyet koşullarında bozulma sinyali vermeye devam etti.

Rapora göre imalat sektörünün geniş bir kesimi açısından zorlu faaliyet koşulları sürdü. Olumlu gelişmelerin görüldüğü tek sektör, üretim, yeni siparişler ve istihdamın yeniden büyümeye geçtiği gıda ürünleri oldu. Girdi maliyetleri genel olarak keskin bir şekilde artmaya devam etti.

Sektörün performansı nisan ayından bu yana düşüş eğilimi gösterdi. Zorlu piyasa koşullarının sürmesi, talebin zayıf kalmasına ve toplam yeni siparişler ile ihracattaki yavaşlamanın devam etmesine yol açtı. Buna bağlı olarak, imalatçılar üretimi

üst üste yedinci ay azalttı. Ancak tüm bu göstergelerdeki düşüşler eylül ayına kıyasla hafifledi.

Yeni siparişlerdeki durgunluğun etkisiyle istihdam ve satın alma faaliyetlerinde de gerileme kaydedildi. Ancak bazı firmalar, personel sayılarındaki düşüşe gönüllü istifaların neden olduğunu bildirdi.

Türkiye İmalat PMI raporu, girdi stoklarında Mayıs 2020'den bu yana en yüksek oranlı azalma gerçekleştiğine işaret etti.

Enflasyonist baskılar, yılın son çeyreğinin başında da hafiflemeye devam etti. Girdi maliyetleri belirgin bir şekilde arttı ancak söz konusu artış yaklaşık bir buçuk yılın en düşük hızında gerçekleşti. Nihai ürün fiyatları enflasyonunda da düşüş kaydedildi.

Liradaki zayıflık, maliyet artışının önemli bir nedeni olmaya devam etti. Anket katılımcıları, buğday gibi ham

madde fiyatlarında ve nakliye maliyetlerinde artış bildirdi.

Son olarak, tedarikçi performansının eylülde son 9 ayın ilk iyileşmesini kaydetmesinin ardından ekimde girdi teslimat süreleri yeniden artış gösterdi. Ancak veriler teslimat sürelerindeki uzamanın oldukça ılımlı düzeyde gerçekleştiğine işaret etti.

Takip edilen 10 sektörden dokuzunda üretim azalırken bunun tek istisnası gıda ürünleri oldu. Üretimde en sert yavaşlama ise ağaç ve kağıt ürünlerinde kaydedildi. Bu sektördeki daralma Kovid-19 salgınının 2020'deki ilk dalgasından bu yana en yüksek oranda gerçekleşti. Benzer şekilde yeni siparişlerde de artış kaydeden tek sektör gıda ürünleri olurken en sert düşüş ise giyim ve deri ürünlerinde gözlemlendi.

Eylülde üç sektörün artış kaydetmesiyle nispeten olumlu belirtiler gösteren yeni ihracat siparişleri

ekim ayında yalnızca gıda ürünlerinde büyüme sergiledi. Elektrikli ve elektronik ürünler ile kara ve deniz taşıtları sektörleri ise ihracatta yeniden yavaşlamaya geçti.

Kara ve deniz taşıtları sektöründe ise anket geçişinin en sert istihdam azalışı gerçekleşti.

Ekim ayında girdi maliyetlerindeki artışlar izlenen 10 sektörden altısında ivme kaybetmesine rağmen yüksek seviyelerde seyretti. Girdi fiyatlarında en hızlı yükseliş gıda ürünlerinde görülürken en yavaş artış kimyasal, plastik ve kauçuk sektöründe kaydedildi.

S&P Global Market Intelligence Ekonomi Direktörü Andrew Harker, şunları kaydetti:

"Üretim, yeni siparişler ve istihdam gibi birçok önemli alt göstergedeki zayıflamanın ekim ayında hafiflemesine rağmen, son veriler zorlu talep koşullarının Türk imalat sektörünü baskılamaya devam ettiğini gösterdi. Firmaların, girdi stoklarını yaklaşık son dört buçuk yılın en yüksek oranında azaltması dikkati çekti. Anketin nispeten olumlu bir sonucu ise enflasyonist baskıların azalmaya devam etmesi ve en azından büyümenin önündeki bu özel engelin etkisini azaltması oldu."

AA

Daralma sinyalleri İSO PMI endeksine yansıdı

Ekonomik büyümede öncü gösterge niteliği taşıyan **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye** İmalat PMI anketinin ekim sonuçları açıklandı. Ekimde PMI 45,8 oldu. Ekim değeri, imalat sektöründe iyileşmeyi ifade eden eşik değer 50'nin bu ay da altında kaldı. Sektörün performansı nisan ayından bu yana düşüş eğilimi gösterdi. Zorlu piyasa koşullarının sürmesi, talebin zayıf kalmasına ve toplam yeni siparişler ile ihracattaki yavaşlamanın devam etmesine yol açtı. Buna bağlı olarak, imalatçılar üretimi üst üste yedinci ay azalttı. Ancak tüm bu göstergelerdeki düşüşler eylül ayına kıyasla hafifledi. Yeni siparişlerdeki durgunluğun etkisiyle istihdam ve satın alma faaliyetlerinde de geri-

leme kaydedildi. Ancak bazı firmalar, personel sayılarındaki düşüşe gönüllü istifaların neden olduğunu bildirdi. Bu arada girdi stoklarında Mayıs 2020'den bu yana en yüksek oranlı azalma gerçekleşti. Raporla, "Enflasyonist baskılar, yılın son çeyreğinin başında da hafiflemeye devam etti. Girdi maliyetleri belirgin bir şekilde arttı, ancak söz konusu artış yaklaşık bir buçuk yılın en düşük hızında gerçekleşti. Nihai ürün fiyatları enflasyonunda da düşüş kaydedildi. Türk lirasındaki zayıflık, maliyet artışının önemli bir nedeni olmaya devam etti. Anket katılımcıları, buğday gibi bazı ham madde fiyatlarında ve nakliye maliyetlerinde de artış bildirdi" ifadeleri yer aldı.

Ekonomi Servisi

İSO Türkiye İmalat PMI ekimde 45,8

HABER MERKEZİ - İstanbul Sanayi Odası (İSO)
Türkiye İmalat Satın Alma Yöneticileri Endeksi (PMI) anketinin Ekim 2024 dönemi sonuçları açıklandı. Eşik değer olan 50'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre, eylülde 44,3 olan manşet PMI ekimde 45,8'e yükselmekle birlikte eşik değer 50'nin altında kalarak faaliyet koşullarında bozulma sinyali vermeye devam etti.

Sektörün performansı nisan ayından bu yana düşüş eğilimi gösterdi. Zorlu piyasa koşullarının sürmesi, talebin zayıf kalmasına ve toplam yeni siparişler ile ihracattaki yavaşlamanın devam etmesine yol açtı. Buna bağlı olarak, imalatçılar üretimi üst üste yedinci ay azalttı. Ancak tüm bu göstergelerdeki düşüşler eylül ayına kıyasla hafifledi. Yeni siparişlerdeki durgunluğun etkisiyle istihdam ve satın alma faaliyetlerinde de gerileme kaydedildi. Ancak bazı firmalar, personel sayılarındaki düşüşe gönüllü istifaların neden olduğunu bildirdi.

10 sanayi sektörünün 9'unda üretim düştü

Istanbul Sanayi Odası (ISO) satın alma yöneticileri endeksi (PMI), eşik değeri olan 50,0'ın altında kalarak daralma işareti vermeye devam etti. Eylül'de 44,3 olan manşet PMI ekimde 45,8 oldu. Takip edilen 10 sektörden 9'u, faaliyet koşullarının bozulması nedeniyle üretimi azalttı

EKONOMİ SERVİSİ

ISTANBUL Sanayi Odası'nın (ISO) Türkiye İmalat PMI (Satın Alma Yöneticileri Endeksi) anketinin Ekim 2024 dönemi sonuçları açıklandı. Eşik değeri olan 50,0'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre, eylül'de 44,3 olan manşet PMI ekimde 45,8'e yükselmekle birlikte eşik değeri 50,0'nin altında kalarak sanayi faaliyetlerinde daralma işareti vermeye devam etti.

Nisan ayından bu yana daralma eğilimi gösteren sanayide; zorlu piyasa koşullarının sürmesi, talebin zayıf kalması ve toplam yeni siparişler ile ihracattaki yavaşla-

manın devam etmesi etkili oldu.

Rapora göre imalat sanayi sektörünün geniş bir kesimi açısından zorlu faaliyet koşulları sürdü. Olumlu gelişmelerin gözlemlendiği tek sektör, üretim, yeni siparişler ve istihdamın yeniden büyümeye geçtiği gıda ürünleri oldu. Takip edilen diğer sektörlerin tümü üretim düşürdü. Girdi maliyetleri genel olarak keskin bir şekilde artmaya devam etti.

İSTİHDAMDA GERİLEME

İmalat sanayide üretim üst üste yedinci ay azaldı. Ancak düşüşler eylül ayına kıyasla hafifledi. Yeni siparişlerdeki durgunluğun etkisiyle istihdam ve satın alma faaliyetlerinde de gerileme kaydedildi.

Girdi maliyetleri belirgin bir şekilde artarken söz konusu artış yaklaşık bir buçuk yılın en düşük hızında meydana geldi. Anket katılımcıları, buğday gibi bazı ham madde fiyatlarında ve nakliye maliyetlerinde de artış bildirdi.

EN SERT İSTİHDAM AZALIŞI MEYDANA GELDİ

Istanbul Sanayi Odası Türkiye Sektörel PMI ekim ayı raporuna göre takip edilen 10 sektörden 9'unda üretim azalırken, bunun tek istisnası gıda ürünleri oldu. Üretimde en sert yavaşlama ağaç ve kağıt ürünlerinde kaydedildi. Yeni siparişlerde de artış kaydeden tek sektör gıda ürünleri olurken en sert düşüş ise gi-

yim ve deri ürünlerinde gözlemlendi.

Yeni ihracat siparişleri ekim ayında yalnızca gıda ürünlerinde büyümeye sergiledi. İmalatçılar, iş yükündeki hafifleme nedeniyle, dördüncü çeyreğe girilirken çalışan sayılarını azaltma yoluna gitti. Sadece gıda ürünleri ile kimyasal, plastik ve kauçuk sektörleri istihdamını artırırken, en keskin düşüş tekstil sektöründe kaydedildi. Kara ve deniz taşıtları sektöründe ise anket geçmişinin en sert istihdam azalışı meydana geldi.

MALİYET ARTIŞI İVME KAYBETTİ

Ekim ayında girdi maliyetlerindeki artışlar, izlenen 10 sektörden altısında ivme kaybetmesine rağmen yüksek düzeyde seyretti. Girdi fiyatlarında en hızlı yükseliş gıda ürünlerinde görülürken, en yavaş artış ise kimyasal, plastik ve kauçuk sektöründe kaydedildi. Metalik olmayan mineral ürünler sektöründe, talebi canlandırmaya yönelik çabaların etkisiyle nihai ürün fiyatları yaklaşık dört buçuk yıldır ilk kez düşüş gösterdi.

Diğer sektörlerin satış fiyatlarında ise genelde ılımlı artışlar gözlemlendi. Ancak, son altı ayın en yüksek enflasyonunu kaydeden gıda ürünleri başta olmak üzere bazı sektörler nihai ürün fiyatlarını belirgin şekilde arttırmaya devam etti. Son olarak ekim ayında tedarikçilerin teslimat süreleri, takip edilen on sektörden sadece üçünde kısaldı.